

Klaudia Kijańska

COUNTERACTING ALCOHOLISM AS A STATUTORY GOAL OF CATHOLIC CHURCH ASSOCIATIONS

Przeciwdziałanie alkoholizmowi jako ustawowy cel zrzeszeń Kościoła katolickiego

ORCID: <https://orcid.org/00000199069574> E-mail: malgorzata.karczmarzyk@ug.edu.pl

DOI: <https://doi.org/10.62266/PK.1898-3685.2024.34.20>

Wstęp

Misja Kościoła katolickiego wyznacza obszar jego działania, który to obejmuje w sobie także oddziaływanie społeczne. Takie aktywności mogą przejawiać się w różnych aspektach. Dzięki sferze stymulacyjnej podejmowanej przez podmioty spoza państwa istnieje możliwość wpływu poszczególnych grup na funkcjonowanie państwa, w tym także wspomaganie zadań publicznych. Jednym z szczególnych obszarów oddziaływania organizacji zrzeszeniowych Kościoła katolickiego jest szeroko rozumiana aktywność w obszarze przeciwdziałania alkoholizmowi. Niewątpliwie należy wskazać na istotny charakter społeczny założonego celu. Doniosłość działań organizacji w tym wymiarze staje się wyjątkowo istotna, w szczególności biorąc pod uwagę statystyki przygotowywane przez Główny Urząd Statystyczny, gdzie na rok 2022 r. przedstawiono statystyki spożycia alkoholu, tj.: 3,5 litra wyrobów spirytusowych 100% alkoholu na 1 osobę; 0,76 litra Wino i miody pitne w przeliczeniu na 100% alkohol na 1 osobę; 5,11 litra Piwa w przeliczeniu na 100% alkohol na 1 osobę¹. Przedsiębrane przez organizacje zrzeszeniowe Kościoła katolickiego aktywności w tym wymiarze mogą wiązać się nie tylko z samą formą przeciwdziałania alkoholizmowi, ale także oddziaływać na poszerzanie świadomości społecznej, edukację, jak również pomoc osobom uzależnionym od alkoholu. Wskazania wymaga, iż formy uzależnień mogą stanowić niejako ograniczenie wolności człowieka, który nie jest w stanie w sposób nieskrępowany funkcjonować bez występowania bodźców z obszaru jego uzależnienia². Tym bardziej, w tej płaszczyźnie doniosła staje się rola Kościoła katolickiego w kontekście zasady znajdującej się w ustawie zasadniczej w postaci współdziałania z państwem.

Zasadniczym celem artykułu jest ukazanie istoty oraz roli zrzeszeń Kościoła katolickiego, jako wymiaru realizującego konstytucyjną wolność zrzeszania się, jak również formy współdziałania państwa z Kościołem w obszarze odnoszącym się do przeciwdziałania alkoholizmowi.

1. Znaczenie wolności zrzeszania się

Z uwagi na występowanie w polskiej ustawie zasadniczej praw i wolności o różnym charakterze można wyodrębnić wartości oddziałujące na różne sfery życia jednostki. W tym względzie występuje katalog wolności i praw osobistych, wolności i prawa polityczne, ekonomiczne, socjalne i kulturalne. Zakwalifikowanie danej wolności bądź prawa w określonej grupie nie tworzy jednak braku wpływania również na inne płaszczyzny wartości przynależnych jednostce. Oznacza to, iż korzystając z jednej wolności można realizować się bądź oddziaływać także na inne obszary.

¹ Główny Urząd Statystyczny, Dostawy na rynek krajowy oraz spożycie niektórych artykułów konsumpcyjnych na 1 mieszkańca w 2022 r., Warszawa 2023, s. 2. [dostęp online: 04.10.2023 r.] https://stat.gov.pl/download/gfx/portalinformacyjny/pl/defaultaktualnosci/5466/9/13/1/dostawy_na_rynek_krajowy_oraz_spozycie_niektorych_artykulow_konsumpcyjnych_na_1_mieszkanca_w_2022.pdf.

² B. Bednarz, *Uzależnienie jako ograniczenie wolności*, *Pedagogika Katolicka* 2023, nr 3(33a), s. 371.

Uprawnienie jednostki do zrzeszania się, co do zasady, wywodzone jest z art. 58 ust. 1 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej³. W przedmiotowej wolności przyjęto, iż każdemu przysługuje prawo do zrzeszania się. Zaznaczenia wymaga, iż wolność ta wynika przede wszystkim ze społecznej istoty człowieka, który to jako tzw. zwierzę polityczne dla prawidłowego funkcjonowania potrzebuje współdziałania z innymi osobami⁴. Podejmowanie działań w ramach zorganizowanych grup może być związane z różnymi założeniami. Mogą być one skupione na celu obieranym wokół określonej grupy, jak również w dążeniu do realizacji generalnych założeń społecznych. Dzięki aktywnościom podejmowanym formacje danych jednostek mają możliwości względem wpływania na różne sfery funkcjonowania państwa. W literaturze przedmiotu przyjmuje się, że podejmowanie aktywności przez społeczeństwo i wysoka aktywność tych jednostek może doprowadzić do pozytywnych skutków⁵. Dzięki zrzeszeniom określona grupa ma możliwości skupienia się wokół obranych założeń. Zaznaczenia wymaga, iż uprawnienie do zrzeszania się z uwagi na dookreślenie go jako wartości o charakterze wolności stanowi o szerokim obszarze oddziaływania. Wynika to przede wszystkim z faktu, iż w sytuacji, kiedy określona wolność ujęta jest w wymiarze negatywnym, wówczas państwo powinno działać w taki sposób, aby umożliwić prawidłową realizację określonej wartości. Oznacza to przede wszystkim, iż jednostka korzystając z wolności zrzeszania się nie porusza się w granicach wyznaczonych przez określone prawo, ale ma możliwość pełnej realizacji – jednak z uwzględnieniem wspomagającej formy państwa. Skoro uprawnienie do zrzeszania się jest dookreślone przez ustawodawcę konstytucyjnego poprzez zaimek przymiotny – *każdy* to oznacza to, iż z katalogu uprawnionych nie są wyłączone żadne podmioty. Szczególną grupą, której ustawodawca przyznaje uprawnienie do zrzeszania się będą także osoby należące do Kościoła katolickiego. Uprawnienie w tym wymiarze można odnaleźć zarówno w Konkordacie, jak również w ustawie o stosunku państwa do Kościoła katolickiego⁶. W treści artykułu 19 Konkordatu przyjęto, iż „Rzeczpospolita Polska uznaje prawo wiernych do zrzeszania się zgodnie z prawem kanonicznym i w celach określonych w tym prawie”. Kolejno w art. 33 ust. 1 ustawy o stosunku państwa do Kościoła katolickiego przyjęto, iż, iż jednostka, która jest wyznawcą wiary katolickiej ma możliwość przedsięwzięcia aktywności w ramach organizacji kościelnych oraz organizacji katolickich. (33 ust. 2 uspkk). Tak przyjęta przez ustawodawcę konstrukcja daje uprawnienie do szerokiego pola działania przez organizacje zrzeszające Kościoła katolickiego.

W tym względzie należy doprecyzować istotę oraz różnice między organizacją kościelną oraz organizacją katolicką w kontekście normatywnym. Ustawodawca w treści art. 34 ust. 1 uspkk dookreślił dwa charaktery organizacji kościelnych⁷. Wynika to przede wszystkim z uwarunkowań samego Kościoła, albowiem w myśl przepisów prawa wewnętrznego Kościoła

³ Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r. (Dz. U. Nr 78, poz. 483 z późn. zm.).

⁴ Arystoteles *Polityka*, L. Piotrowicz (Tłum.), Wyd.: Zakład Imienia Ossolińskich – Wyd. Wrocław 1953, s. 8-11; P. Świercz, *Znaczenie pojęcia "natura" w doktrynie politycznej Thomasa Hobbesa na tle koncepcji zoon politikon*, Horyzonty Polityki 2010, nr 1, s. 114. [dostęp online: 20.09.2023 r.].<https://horyzontypolityki.ignatianum.edu.pl/HP/article/view/89/76>.

⁵ A. Breczko, A. Miruć, *Swoboda zrzeszeń w kontekście społeczeństwa obywatelskiego (aspekty filozoficzne i teoretycznoprawne)*, [w:] *Trzeci sektor i ekonomia społeczna. Uwarunkowania prawne. Kierunki działań*, J. Blicharz, L. Zacharko, Wyd.: E-Wyd. Prawnicza i Ekonomiczna Biblioteka Cyfrowa. Wydział Prawa, Administracji i Ekonomii Uniwersytetu Wrocławskiego, Wrocław 2017, s. 15.

⁶ Konkordat między Stolicą Apostolską i Rzeczpospolitą Polską, podpisany w Warszawie dnia 28 lipca 1993 r. (Dz. U. z 1998 r. Nr 51, poz. 318).; Ustawa z dnia 17 maja 1989 r. o stosunku Państwa do Kościoła Katolickiego w Rzeczypospolitej Polskiej (t.j. Dz. U. z 2023 r. poz. 1966).

⁷ Art. 34 ust. 1 uspkk: „Organizacjami kościelnymi w rozumieniu niniejszej ustawy są organizacje zrzeszające osoby należące do Kościoła: 1) erygowane przez biskupa diecezjalnego lub w ramach statutów zakonnych przez wyższego przełożonego zakonnego, a w odniesieniu do organizacji o zasięgu ponaddiecezjalnym - przez Konferencję Episkopatu Polski; 2) założone przez wiernych z udziałem proboszcza, rektora kościoła lub przełożonego zakonnego za zezwoleniem władzy kościelnej, o której mowa w pkt 1.

katolickiego stowarzyszenia, który mogą przybierać formę publicznego, jak i prywatnego⁸. Kolejną formą zrzeszania się to organizacje katolickie – art. 35 uspk⁹. W doktrynie podkreślano, iż najczęściej ta forma będzie stanowiła stowarzyszenie prywatne w myśl przepisów Kościoła¹⁰. Wspólnym elementem w tym wypadku jest występowanie łącznika między organizacją, nawet jeśli jest ona formacją o charakterze prywatnym z właściwą władzą Kościoła. Tym samym organizacje w myśl art. 36 uspk na rzecz krzewienia trzeźwości zawsze posiadają łącznik z władzą Kościoła katolickiego i jako takie mogą stanowić reprezentanta w obszarze przeciwdziałania alkoholizmowi.

2. Relacja między wolnością zrzeszania się a wolnością religii

Uprawnienie do zrzeszania się przyznane na rzecz określonej podmiotowo grupy związane jest również z inną wolnością konstytucyjną w postaci wolności religii. Dzięki jej występowaniu jednostka posiada uprawnienie zarówno do uzewnętrzniania potrzeb religijnych, jak również nie zachodzi względem niej przymus odnośnie zdradzania osobom trzecim bądź innym podmiotom swoich przekonań (w tych wymiarach będą to odpowiednio ujęcie pozytywne oraz negatywne)¹¹. Wolność religii jest determinowana przez różne przepisy ustawy zasadniczej – w wymiarze zrzeszeniowym najistotniejszy pozostaje termin wolności sumienia (art. 48 ust. 1 Konstytucji RP, art. 53 Konstytucji RP). Dzięki potwierdzeniu przez ustawodawcę konstytucyjnego tej wartości podmioty mogą grupować się nie tylko w ramach generalnej działalności kościołów i związków wyznaniowych, ale także w innych formacjach, w tym za pośrednictwem organizacji zrzeszających¹².

Zaznaczenia wymaga także, iż w doktrynie przyjmuje się, że źródłem uprawnienia do podejmowania aktywności w ramach organizacji zrzeszających kościołów i związków wyznaniowych źródłem nie jest art. 58 ust. 1 Konstytucji. W tym względzie podstawą do ich bytu jest swoboda sumienia i religii¹³. Należy zgodzić się z takim ujęciem, albowiem wprost w art. 53 ust. 2 ustawy zasadniczej przyjęto uprawnienie jednostki do korzystania z danej wolności, jak również uzewnętrzniania swych potrzeb indywidualnie lub wspólnie. Nie oznacza to jednak, iż wskazana wolność nie koreluje ze swobodą określoną w art. 58 ust. 1 Konstytucji. Co więcej, istotne pozostaje, iż już w ramach zasad ustrojowych przyjętych w części ogólnej Konstytucji RP, tj. 11-13 unormowano zakres pluralizmu politycznego, jego ograniczenia oraz otwarty katalog organizacji zrzeszających. Suma tych regulacji prowadzi do występowania standardów odnośnie społeczeństwa obywatelskiego. Jednocześnie należy opowiedzieć się za możliwością przedsięwzięcia przez społeczeństwo aktywności pozostających w sferze zainteresowania państwa, albowiem bez partycypacji społecznej nie sposób w zupełno-

⁸ B. Rakoczy, *Ustawa o stosunku Państwa do Kościoła Katolickiego w Polsce. Komentarz*, Wyd.: Wolters Kluwer Polska, Warszawa 2008, art. 36, s. 235.

⁹ Art. 35 uspk: „1. Organizacjami katolickimi w rozumieniu ustawy są organizacje założone za aprobatą władzy kościelnej, która zatwierdza im kapelana lub asystenta kościelnego. Działają one w łączności z hierarchią kościelną. 2. Organizacje katolickie mogą mieć na celu w szczególności zgodną z nauką Kościoła działalność społeczno-kulturalną, oświatowo-wychowawczą i charytatywno-opiekuńczą. 3. Do organizacji katolickich stosuje się przepisy prawa o stowarzyszeniach, z tym że: władzy kościelnej przysługuje prawo cofnięcia aprobaty, o której mowa w ust. 1; 2) wystąpienie do sądu z wnioskiem o rozwiązanie stowarzyszenia wymaga uzgodnienia w Komisji Wspólnej; 3) w przypadku likwidacji organizacji katolickiej do jej majątku stosuje się odpowiednio przepisy o majątku zlikwidowanych kościelnych osób prawnych, chyba że ich statut stanowi inaczej.”

¹⁰ B. Rakoczy, *Ustawa...*, art. 36, s. 235.

¹¹ K. Więcek, *Nauczanie religii katolickiej w polskiej szkole publicznej w kontekście prawa rodziców do wychowania religijnego dzieci- aspekty historyczne i wybrane aktualne problemy*, *Studia z Prawa Wyznaniowego* 2013, t. 16, s. 185-186; K. Świst, *Wolność sumienia i religii w Konstytucji RP z 1997 roku w wymiarze indywidualnym i instytucjonalnym*, *Studia Gdańskie* 2018, t. XLII, s. 148-149.

¹² K. Krzysztofek, *Stowarzyszenia Kościoła katolickiego w świetle norm prawa polskiego i prawa kanonicznego*, [w:] *Prawo wyznaniowe w Polsce (1989-2009). Analizy-dyskusje-postulaty*, D. Walencik [red.], Wyd.: Wyd. Wyższej Szkoły Bankowości i Finansów w Bielsku-Białej, Katowice-Bielsko-Biała 2009, s. 108.

¹³ P. Sarnecki, *Wolność zrzeszania się*, Warszawa 1998, Wyd.: Wydawnictwo Sejmowe, s. 12-13.

ści osiągnąć celów społecznych. Świadomość społeczna oraz aktywność przedsiębiorana przez poszczególne grupy, jak również jednostki może wywoływać istotny wpływ na obszar polityczny, jak również na sferę samego funkcjonowania państwa. Zaznaczenia wymaga, iż zrzeszenia Kościoła katolickiego są związane z misją Kościoła. Ta forma stanowi ogólne założenie działalności podmiotów z sektora non-profit i wyznacza ogólne standardy w aktywności określonej organizacji. Geneza założeń organizacji umożliwia realizację potrzeb społecznych nie tylko przez reprezentantów Kościoła, ale także przez osoby świeckie, które na skutek partycypacji w organizacjach kościelnych bądź organizacjach katolickich mają możliwość oddziaływania na różne sfery państwa w obszarze ich zainteresowań.

3. Znaczenie organizacji krzewienia trzeźwości jako przejawu współdziałania Kościoła z Państwem

Wskazania wymaga, iż w Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej nakreślono zasady w zakresie współdziałania państwa z kościołem, tj. art. 25 ust. 3 ustawy zasadniczej. Przedmiotowe ujęcie oznacza przede wszystkim, iż oba podmioty winny podejmować działania dla dobra człowieka oraz dobra wspólnego. Istotę współdziałania definiuje Paweł Borecki uznając ją jako „zgodne, nawzajem uzupełniające się działanie, skoordynowaną akcją na zasadzie pewnego elementarnego partnerstwa, przyczynianie się do czegoś razem. Omawiane pojęcie wyklucza dominację jednego z uczestników procesu współdziałania nad pozostałymi.”¹⁴. Tym samym, wobec wyznaczonego konstytucyjnie celu względem podejmowania zamierzeń w celu osiągnięcia dobra człowieka/wspólnego podmioty te stanowią niejako współników względem osiągnięcia tego celu. W doktrynie przyjmuje się, iż norma znajdująca się w treści art. 25 ust. 3 ustawy zasadniczej to nie tylko określenie relacji między podmiotami jako formy współdziałania, ale także jako swoistego rodzaju zaproszenie w celu osiągnięcia założeń. Z takiego ujęcia Paweł Sobczyk wnioskuje o subsydiarności kościołów i związków wyznaniowych oraz formy działania na zasadzie społeczeństwa obywatelskiego¹⁵.

Odwołania względu aktywności Kościoła katolickiego. W zakresie przeciwdziałania alkoholizmowi możemy odszukać zarówno w ustawie o stosunku państwa do Kościoła katolickiego, jak również w ustawie o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi¹⁶. W pierwszej z nich prawodawca przyjął w art. 36 uspkk, iż: „Organizacje, których celem jest krzewienie trzeźwości, oddziaływanie na osoby nadużywające alkoholu lub używające narkotyków oraz udzielanie pomocy ich rodzinom, mogą być tworzone także w formie organizacji kościelnych, o których mowa w art. 34, lub organizacji katolickich, o których mowa w art. 35.” Należy w pełni zgodzić się z poglądem Bartosza Rakoczego, iż przepis ten stanowi przykład realizacji konstytucyjnej zasady współdziałania kościołów i związków wyznaniowych z państwem. W tej mierze celem staje się dobro człowieka¹⁷. W tym zakresie właściwe organizacje będą stanowić niejakiemu reprezentanta profilaktyki społecznej¹⁸.

Co więcej, w art. 1 ust. 1 Ustawy z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi, przyjął, iż organy administracji rządowej i jednostek samorządu terytorialnego współdziałając z Kościołem Katolickim i innymi kościołami

¹⁴ P. Borecki, *Zasada współdziałania państwa i związków wyznaniowych w prawie polskim*, Studia Prawa Publicznego 2002, nr 4(40), s. 87-88. [dostęp online: 07.10.2023], DOI: 10.14746/spp.2022.4.40.5.

¹⁵ P. Sobczyk, *Dobro wspólne jako cel współdziałania państwa z kościołami i innymi związkami wyznaniowymi*, Kościół i Prawo 2015, nr 1, 4(17), s. 172.

¹⁶ Ustawa z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (t.j. Dz. U. z 2023 r. poz. 165 z późn. zm.).

¹⁷ B. Rakoczy, *Ustawa...*, art. 36, s. 241.

¹⁸ Zob. P. Kroczyk, *Ocena regulacji w prawie Kościoła katolickiego dotyczących profilaktyki społecznej w kontekście prawa polskiego, Eliminacja wykluczenia społecznego*, [w:] *Praca Socjalna w Teorii i Działaniu*, M. Duda, K. Kutek-Stadek [red.], Kraków 2017, nr 3, s. 5–19, [dostęp online: 07.10.2023 r.], Doi: 10.15633/3/9788374385824.01.

oraz związkami wyznaniowymi w zakresie wychowania w trzeźwości i przeciwdziałania alkoholizmowi. Zaznaczenia wymaga, iż doktryna określa pomoc świadczoną przez Kościół katolicki w tej materii jako element realizacji zasady subsydiarności. Co więcej, działalność Kościoła nie będzie ograniczona tylko z uwagi na ujęcia normatywne, ale stanowi wynik jej społecznej nauki¹⁹. W doktrynie podkreśla się, iż pomocniczość stanowi istotny element oddziaływania obywatelskiego przede wszystkim z uwagi na występowanie podmiotów realizujących zadania publiczne, które są bliższe jednostce²⁰. Wymiar współdziałania różnych podmiotów w obszarze zadań oddziałujących na społeczeństwo może skutkować istotnymi możliwościami wpływu na zamierzone cele. Forma ta staje się niezwykle istotna, przede wszystkim, biorąc pod uwagę doniosłość konstytucyjnych założeń – tj. dobra człowieka oraz dobra wspólnego. Zrzeszenia funkcjonujące w obszarze misji Kościoła katolickiego, za pośrednictwem podejmowanych działań, mają możliwość realnego wpływania na istotne sfery działalności państwa.

Można odszukać różne formy działalności podejmowanych przez organizacje Kościoła katolickiego mające na celu oddziaływanie w obszarze problemów alkoholowych. Jak podkreślają Maciej Frąckowiak oraz Marek Motyka „również środowiska kościelne, wokół których od wielu lat skupione są grupy bądź stowarzyszenia podejmujące inicjatywy zarówno zachęcające do życia bez alkoholu, jak również organizujące wesela bezalkoholowe, rekolekcje i pielgrzymki trzeźwościowe, prowadzące punkty informacyjno-konsultacyjne itp. oddziaływania w społecznościach lokalnych”²¹. Tym samym, nie sposób odmówić istotnego wkładu organizacji religijnych na formowanie przyzwyczajeń antyalkoholowych.

Zakończenie

Możliwość partycypacji przez wiernych Kościoła katolickiego, w ramach organizacji zrzeszających umożliwia szerokie uprawnienia względem realizacji ich potrzeb. Taka forma współdziałania w organizacjach zrzeszających Kościoła katolickiego pomaga uzyskać zarówno zaspokojenie potrzeb jednostki, jak również jest władna oddziaływać na obszary publiczne. Wierni uczestnicząc w działaniach organizacji kościelnych bądź organizacji katolickich mogą jako reprezentanci misji Kościoła oddziaływać na istotny obszar problemów społecznych, jakim jest uzależnienie od alkoholu. Szczególnie istotne w kontekście przeciwdziałania alkoholizmowi jest przyjęcie w wielu aktach normatywnych przez ustawodawcę, iż państwo ma współdziałać z Kościołem katolickim. W tym zakresie Kościół katolicki kierując się zasadą pomocniczości realizuje działania w obszarze społecznym w ramach zasady współdziałania. Warto zwrócić uwagę, iż podejmowanie aktywności w kontekście przeciwdziałania alkoholizmowi będzie stanowiło zarówno bezpośrednią pomoc osobom uzależnionym, jak również podejmowanie działań o charakterze prewencyjnym i edukacyjnym. Tym samym, przejawia się w tym ujęciu także obszar wychowawczy – objawiający się w taki sposób, aby ustrzec osoby zagrożone uzależnieniem przed popadnięciem w tego rodzaju problemy.

¹⁹ Z. Zarzycki, *Współdziałanie kościołów i innych związków wyznaniowych w zakresie wychowania w trzeźwości i przeciwdziałania alkoholizmowi. Wybrane zagadnienia prawne*, Studia z Prawa Wyznaniowego 2007, T.10., s. 27; P. Wilczyński, *Pomocniczość jako zasada udziału podmiotów niepublicznych w realizacji zadań administracji publicznej* Acta Universitatis Lodzianis. Folia Iuridica 2009, nr 69, s. 127; A. Feja-Paszkiewicz, *Zasada pomocniczości a samorząd terytorialny*, Zeszyty Naukowe Państwowej Wyższej Szkoły Zawodowej im. Witelona w Legnicy 2008, nr 4, s. 22; M. Klimkowski, *Zasada pomocniczości w katolickiej nauce społecznej*, Społeczeństwo. Studia, prace badawcze i dokumenty z zakresu nauki społecznej Kościoła, 2022, T. 144, nr 4, s. 108-117.

²⁰ K. Łuczka, *Zasada pomocniczości jako fundament nowoczesnego państwa*, Resovia Sacra. Studia Teologiczno-Filozoficzne Diecezji Rzeszowskiej, 2006, nr 13, s. 311; G. Dutkiewicz, *Samorząd terytorialny w kontekście zasady pomocniczości w nauczaniu społecznym Kościoła katolickiego*, Przegląd Religioznawczy 2019, nr 3(273), s. 152.

²¹ M. Frąckowiak, M. Motyka, *Przeciwdziałanie problemom alkoholowym – przegląd oddziaływań mogących wzajemnie się uzupełniać*, Hygeia Public Health 2015, nr 50(2), s. 327-328.

Wobec występowania regulacji w ustawie o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi reprezentanci władzy publicznej powinni podejmować partnerską współpracę z Kościołem w zakresie zwalczania uzależnień.

Kolejnym istotnym elementem będzie także oddziaływanie indywidualne na członków zrzeseń. Oznacza to, iż podmioty zgromadzone w danej organizacji realizują własne potrzeby wynikające z wolności religii, jak również wolności zrzeszania się. Co więcej, nie sposób wykluczyć także innych oddziaływań dotyczących bezpośrednio realizacji ogólnie rozumianych potrzeb społecznych.

Nadto, dzięki możliwości aktywizowania się w zrzeseściach Kościoła katolickiego występuje na zasadzie partnerstwa z podmiotami publicznymi, Kościół ma możliwość podejmowania szerszych działań w określonym ustawowo obszarze.

Streszczenie:

Przedmiotowy artykuł skupiony jest wokół celu odnoszącego się do wykazania realizacji zasady współdziałania państwa z Kościołem katolickim w zakresie przeciwdziałania alkoholizmowi. Kościół posiada możliwość podejmowania działań w obszarze zadania publicznego, jakim jest przeciwdziałanie uzależnieniu od alkoholu na wielu płaszczyznach. Jedną z formy stanowi możliwość współuczestnictwa w tym procesie za pośrednictwem organizacji katolickich oraz organizacji kościelnych rozumianych jako forma realizacji wolności zrzeszania się – prawa do zrzeszania się wiernych. Dzięki takim instrumentom jednostki mają płaszczyznę zarówno do zaspokajania swoich potrzeb społecznych, politycznych oraz religijnych, jak również niesienia pomocy osobom pozostającym w potrzebie z uwagi na występujące uzależnienia.

Słowa kluczowe: Wolność zrzeszania się, zrzeseństwa religijne, przeciwdziałanie alkoholizmowi

Summary:

The article focuses on the goal related to demonstrating the implementation of the principle of cooperation between the state and the Catholic Church in the area of combating alcoholism. The Church has the ability to take action in the field of public task, which is combating alcohol addiction on various fronts. One of the forms of this is the opportunity to participate in this process through Catholic organizations and church organizations, understood as a form of exercising the freedom of association - the right of faithful people to associate. Thanks to such instruments, individuals have a platform to satisfy their social, political, and religious needs, as well as to provide assistance to those in need due to addiction issues.

Keywords: freedom of association, religious organizations, countering alcoholism

Bibliografia:

Akty normatywne:

Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r. (Dz. U. Nr 78, poz. 483 z późn. zm.).

Konkordat między Stolicą Apostolską i Rzeczpospolitą Polską, podpisany w Warszawie dnia 28 lipca 1993 r. (Dz. U. z 1998 r. Nr 51, poz. 318).

Ustawa z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (t.j. Dz. U. z 2023 r. poz. 165 z późn. zm.).

Ustawa z dnia 17 maja 1989 r. o stosunku Państwa do Kościoła katolickiego w Rzeczypospolitej Polskiej (t.j. Dz. U. z 2023 r. poz. 1966).

Literatura:

Arystoteles *Polityka*, L. Piotrowicz (Tłum.), Wyd.: Zakład Imienia Ossolińskich – Wyd., Wrocław 1953.

Bednarz B., *Uzależnienie jako ograniczenie wolności*, „Pedagogika Katolicka” 2023, nr 3(33a), s. 365-272.

Borecki P., *Zasada współdziałania państwa i związków wyznaniowych w prawie polskim*, *Studia Prawa Publicznego* 2002, nr 4(40), s. 85-109. [dostęp online: 07.10.2023], DOI: 10.14746/spp.2022.4.40.5.

Breczko A., Miruć A., *Swoboda zrzeszeń w kontekście społeczeństwa obywatelskiego (aspekty filozoficzne i teoretycznoprawne)*, [w:] *Trzeci sektor i ekonomia społeczna. Uwarunkowania prawne. Kierunki działań*, J. Blicharz, L. Zacharko, Wyd.: E-Wyd. Prawnicza i Ekonomiczna Biblioteka Cyfrowa. Wydział Prawa, Administracji i Ekonomii Uniwersytetu Wrocławskiego, Wrocław 2017, s. 15-24.

Dutkiewicz G., *Samorząd terytorialny w kontekście zasady pomocniczości w nauczaniu społecznym Kościoła katolickiego*, *Przegląd Religioznawczy* 2019, nr 3(273), s. 151-161.

Feja-Paszkiwicz A., *Zasada pomocniczości a samorząd terytorialny*, *Zeszyty Naukowe Państwowej Wyższej Szkoły Zawodowej im. Witelona w Legnicy* 2008, nr 4, s. 21-38.

Fraćkowiak M., Motyka M., *Przeciwdziałanie problemom alkoholowym – przegląd oddziaływań mogących wzajemnie się uzupełniać*, *Hygeia Public Health* 2015, nr 50(2), s. 323-330.

Krzysztofek K., *Stowarzyszenia Kościoła katolickiego w świetle norm prawa polskiego i prawa kanonicznego*, [w:] *Prawo wyznaniowe w Polsce (1989-2009). Analizy-dyskusje-postulaty*, D. Walencik [red.], Wyd.: Wyd. Wyższej Szkoły Bankowości i Finansów w Bielsku-Białej, Katowice-Bielsko-Biała 2009.

Klimkowski M., *Zasada pomocniczości w katolickiej nauce społecznej*, *Spółczeństwo. Studia, prace badawcze i dokumenty z zakresu nauki społecznej Kościoła*, 2022, T. 144, nr 4, s. 108-117.

Kroczyk P., *Ocena regulacji w prawie Kościoła katolickiego dotyczących profilaktyki społecznej w kontekście prawa polskiego, Eliminacja wykluczenia społecznego*, [w:] *Praca Socjalna w Teorii i Działaniu*, M. Duda, K. Kutek-Sładek [red.], Kraków 2017, nr 3, s. 5–19, [dostęp online: 07.10.2023 r.], Doi: 10.1563] 3/9788374385824.01.

Łuczka K., *Zasada pomocniczości jako fundament nowoczesnego państwa*, *Resovia Sacra. Studia Teologiczno-Filozoficzne Diecezji Rzeszowskiej*, 2006, nr 13, s. 311-321.

Rakoczy B., *Ustawa o stosunku Państwa do Kościoła Katolickiego w Polsce. Komentarz*, Wyd. Wolters Kluwer Polska, Warszawa 2008.

Sarnecki P., *Wolność zrzeszania się*, Wyd. Sejmowe, Warszawa 1998.

Sobczyk P., *Dobro wspólne jako cel współdziałania państwa z kościołami i innymi związkami wyznaniowymi*, *Kościół i Prawo* 2015, nr 1, 4(17), s. 169-184.

Świercz P., *Znaczenie pojęcia "natura" w doktrynie politycznej Thomasa Hobbesa na tle koncepcji zoon politikon*, *Horyzonty Polityki* 2010, nr 1, s. 111-130. [dostęp online: 20.09.2023 r.].<https://horyzontypolityki.ignatianum.edu.pl/HP/article/view/89/76>.

Świst K., *Wolność sumienia i religii w Konstytucji RP z 1997 roku w wymiarze indywidualnym i instytucjonalnym*, *Studia Gdańskie* 2018, t. XLII, s. 145-159.

Więcek K., *Nauczanie religii katolickiej w polskiej szkole publicznej w kontekście prawa rodziców do wychowania religijnego dzieci- aspekty historyczne i wybrane aktualne problemy*, *Studia z Prawa Wyznaniowego* 2013, t. 16, s. 185-211.

Wilczyński P., *Pomocniczość jako zasada udziału podmiotów niepublicznych w realizacji zadań administracji publicznej* *Acta Universitatis Lodzianis. Folia Iuridica* 2009, nr 69, s. 125-145.

Zarzycki Z., *Współdziałanie kościołów i innych związków wyznaniowych w zakresie wychowania w trzeźwości i przeciwdziałania alkoholizmowi. Wybrane zagadnienia prawne*, *Studia z Prawa Wyznaniowego* 2007, T.10, s. 23-60.

Statystyki:

Główny Urząd Statystyczny, Dostawy na rynek krajowy oraz spożycie niektórych artykułów konsumpcyjnych na 1 mieszkańca w 2022 r., Warszawa 2023, s. 2. [dostęp online: 04.10.2023 r.]
https://stat.gov.pl/download/gfx/portalinformacyjny/pl/defaultaktualnosci/5466/9/13/1/dostawy_na_rynek_krajowy_oraz_spozycie_niektorych_artykulow_konsumpcyjnych_na_1_mieszkanca_w_2022.pdf.